

Aurretiazko genero eraginaren txostena

Foru Arau aurreproiektua, Gipuzkoako Lurralde Historikoko 2023rako Aurrekontu Orokorrak onartzen dituen

1. Sarrera

Txosten honen helburua da 2/2015 Foru Arauak, martxoaren 9koak, emakumeen eta gizonen berdintasunerakoak, bere 27. artikuluan ezartzen duena betetzea. Hain zuzen ere, Gipuzkoako Foru Aldundiaren foru arauen aurreproiektuak zein izaera orokorreko xedapen proiektuak osatu eta izapidetzeko orduan, generoaren eraginaren alde aurreko ebaluazioa aurkeztu beharko da haiei atxikita.

Genero eraginaren alde aurretiko ebaluazio txostenak atal hauek eduki beharko ditu:

- arau proiektuaren edo izaera orokorreko xedapenaren deskribapen orokorra.
- genero eraginaren alde aurreko ebaluazioa.
- atzemandako ezberdintasunak ezabatzeko neurriak, baita, egindako genero eraginaren ebaluazioaren arabera, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko neurriak ere.

2. Arau aldaketak

Proiektu honetan, 2023ko Gipuzkoako Lurralde Historikoko Aurrekontu Orokorrei buruzko erregulazioaz gain, Lehen eta Bigarren Amaierako Xedapenek aldaketa jakin batzuek sartzen dituzte 2023ko urtarrilaren 1etik aurrera Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergan aplikagarria den araudian (3/2014 Foru Araua, urtarrilaren 17koa).

Zehazki, proposatzen diren aldaketa nagusiak honakoak dira:

1. Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zerga (PFEZ)

1.1 Zergaren zenbateko batzuk %2,0an eguneratzen dira.

- Oinarri orokorraren tarifa (75.1 art.)

2022an indarrean dagoen tarifa

oinarria	kuota	gainerakoa	%
0	0	16.940	23,0%
16.940	3.896,20	16.940	28,0%
33.880	8.639,40	16.940	35,0%
50.820	14.568,40	21.750	40,0%
72.570	23.268,40	27.940	45,0%
100.510	35.841,40	33.470	46,0%
133.980	51.237,60	61.340	47,0%
195.320	80.067,40		49,0%

Proposamena 2023

oinarria	kuota	gainerakoa	%
0	0	17.280	23,0%
17.280	3.974,40	17.280	28,0%
34.560	8.812,80	17.280	35,0%
51.840	14.860,80	22.190	40,0%
74.030	23.736,80	28.500	45,0%
102.530	36.561,80	34.140	46,0%
136.670	52.266,20	62.570	47,0%
199.240	81.674,10		49,0%

- Beste kontzeptu batzuk

	Indarrean 2022an	Proposamena 2023
Batera tributatzeagatik murrizpena (73 art.)		
Biparentala	4.590	4.682
Monoparentala	3.987	4.067
Kuota orokorraren murrizpena (77 art.)	1.513	1.544
Kenkaria ondorengoengatik (79.1eta-2 art.)		
1	638	651
2	790	806
3	1.332	1.359
4	1.574	1.606
5 edo gehiago	2.056	2.098
6 urtetik beherakoa	368	376
Kenkaria aurrekoengatik (81 art.)	306	313
Kenkaria adinagatik (83 art.)		
65 urtetik gorakoak	367	375
75 urtetik gorakoak	668	682

euroak

1.2. 2022ko ekitaldian indarrean zeuden zenbait neurri luzatzen dira

1.2.1 Aitortzeko betebeharra

Laneko etekin gordinei dagokienez, aitortzeko betebeharraren muga orokorra 14.000 eurokoa izango da (12.000 eurokoa izan beharrean). Ordaintzaile baten baino gehiagotik 14.000 eta 20.000 euro arteko lan etekin gordinak jasotzen dituzten zergadunek, ez dute betebeharririk izango, baldin eta bigarren ordaintzailetik eta gainerako ordaintzaileetatik jasotako zenbatekoen batura, zenbatekoaren arabera, urtean 2.000 eurotik gorakoa ez bada.

1.2.2. Kuotaren murrizpen gehigarria, prezioen igoeraren ondorioak arintzeko

30.000 euroko edo gutxiagoko oinarri ezargarri orokorra duten zergadunek 200 euroko kuota murrizketa aplikatu ahal izango dute autolikidazio bakoitzeko. Oinarri ezargarria 30.000 eurokoa baino handiagoa eta 35.000 eurokoa baino txikiagoa duten zergadunek, 200 euroko kenkaria izango dute, ken eragiketa honen emaitza: oinarri ezargarria 30.000 euro murriztu ondoren ateratzen den zenbatekoa bider 0,04. Murrizketa horrek kuota orokor osoaren zenbatekoa baino ez du murriztuko.

3. Genero eragina

3.1. Genero egokitasuna

Proiektu honen barruan nabarmen bi arau aldaketa mota bereizten dira. Alde batetik, Gipuzkoako Lurralde Historikoko 2023. urteko Aurrekontu Orokorren onarpenari lotutako araudia. Beste alde batetik, PFEZn proposatutako aldaketak.

Lehen kasuan, proiektuaren amaierako hartzaileak lurraldeko biztanle guztiak dira; aldiz, bigarren aldaketek PFEZko aitortzaileei eragiten diete.

Hortaz:

- amaierako talde hartzailea pertsona fisikoak izanik,
- emakumeek eta gizonek baliabideak eskuratzeko edota kontrolatzeko moduan eragina izateko aukera izanda.

Ondorioztatu behar da egokia dela arau proiektua genero ikuspegitik aztertzea.

3.2. Genero eraginaren balorazioa

3.2.1. Hasierako egoera

EUSTATEk egiten duen “Errenta pertsonal eta familiarra”-ren datuen arabera, 2020an Gipuzkoako emakumeen batez besteko errenta 18.687 eurokoa izan zen, eta gizonezkoena, berriz, 28.672 eurokoa (%34,8ko arraila). Laneko errentetan aldea pixka bat handiagoa da: %37,9 (10.059 euro eta 16.197 euro, hurrenez hurren), emakumeen enplegua eskuratzeko aukera murriztagoak eta lan diskriminazioa direla medio. Gipuzkoan emakumeen %21,4k 1.500 eurotik behera jasotzen ditu, eta gizonezkoetan talde hori % 11,9koa da. Emakumeen erdia

baino gehiago (%51,0) urtean 15.000 eurotik behera jasotzen dituen taldean kontzentratzen da, sarrera horiek dituzten gizonetakoak %29,2 diren bitartean.

Lan-merkatuari dagokionez, covid-19aren pandemiak eragindako krisiak eten egin du, azken urteetan nabari zen langabezia tasen genero arteko arrailaren murrizpen joera. Enpleguaren beherakada handiagoa izan da emakumeen artean gizonen artean baino. Horrela, EUSTATen Biztanleria Jardueraren Araberako datuetan ikusten da 2022ko hirugarren hiruhilekoan emakumeen okupazio tasa %66,6koa izan zela, gizonetakoena %73,3koa izan zen bitartean. Eta langabezia egoeran dagoen biztanleriari dagokionez, 2022ko hirugarren hiruhileko horretan Gipuzkoako emakumeen langabezia tasa %7,2koa izan zen, eta gizonena %6,7koa.

Era berean, emakumeak dira nagusi Diru-sarrerak Bermatzeko Errentan (SBE) titularrak direnen artean. Horrela, eta Lanbideko 2022ko iraileko datuen arabera, Gipuzkoan SBEa jasotzen duten pertsonen %56,2a emakumeak dira.

Nabarmenezko modukoa da pobrezia indizeak handiagoak direla emakumea pertsona nagusia den etxeetan. Horrela, “Gipuzkoako pobrezia eta bazterkeriaren inkesta, 2017” argitalpenaren arabera, pobrezia eta prekarietatea tradizioz arriskukoak diren taldeetan pilatzen dira gero eta gehiago. Bide horretatik, pobrezia modu desberdinek sexuaren arabera duten intzidentziaren konparaziozko azterketak egoera okerragoa erakusten du kasu guztietan emakumeak buru dituzten etxeetan.

Pobrezia eta bazterketa arriskua neurtzen duen AROPE tasaren arabera (diru-sarrera apalak, eskasia material larria eta lan intentsitate apala) emakumezkoen %19,7a dago egoera horietako bat jota egoteko arriskuan, gizonetakoen %18,7aren aldean. Eta emakumezkoak buru dituzten etxeetan, bertan bizi diren %25,0k dute arrisku hori, gizonetakoak buru direnean portzentaje hori %17,3ra jaisten den bitartean.

PFEZren hasierako egoerari buruz, 2022an aurkeztutako aitorpenen (2021eko ekitaldi fiskalari

dagozkionak) datu nagusiak honakoak dira:

	Guztira	Emakumeak	Gizonak	% Emakumeak	% Gizonak
Aitorpen kopurua	391.177	176.486	214.691	45,1	54,9
Oinarri likidagarria	10.709.075.669	4.256.204.727	6.452.870.941	39,7	60,3
Kuota likidoa	2.004.059.538	733.268.304	1.270.791.235	36,6	63,4

eurotan

Guztira 391.177 aitorpen aurkeztu dira, eta horietatik %54,9a gizonezkoenak dira eta beste %45,1a emakumezkoenak.

Baterako aitorpenen kasuan, eta aitortzaile bat baino gehiago dagoenean, aitorpenari oinarri ezargarrian zenbateko handiena duen pertsonaren sexua eman zaio. Hipotesi horrek nabarmen mugatzen du emaitzen irismena; izan ere, balizko eragin positibo edo negatibo guztia bikoteko pertsona bati bakarrik esleitzen dio (kasu honetan, batez ere gizonei). Benetan, onura edo galera horrek biei eragiten dienean.

PFEZa bezalako zerga progresibo batean, ezinezkoa da baterako aitorpen bat bi banakako aitorpenetan zatitzea, eta kuota likidoaren emaitza bera lortzea.

Hipotesi horrekin, guztira aitortutako oinarri likidagarriaren 10.709 milioi eurotik, %60,3a gizonei esleitu zaie, eta %39,7a emakumezkoiei. Eta zergarengatik ordaindutako zenbateko osotik (2.004 milioi euro), 1.271 milioi (%63,4) gizonei esleitu zaie, eta 733 milioi (%36,6) emakumezkoiei.

Proiektu honetan aldatu nahi diren zerga kontzeptuei dagokienez, 2021eko aitorpenetan erakusten duten banaketa honakoa da:

Kontzeptua	Zenbatekoak			%	
	Guztira	Emakumeak	Gizonak	Emakumeak	Gizonak
Batera tributatzegatik murrizp.	281.082.727	70.258.583	210.824.144	25,0	75,0
Kuota orokorraren murrizpena	526.144.342	234.462.679	291.681.663	44,6	55,4
Kenkaria: ondorengoak	113.319.259	49.491.002	63.828.257	43,7	56,3
Kenkaria: aurrekoak	523.870	250.813	273.057	47,9	52,1
Kenk: ondorengoei urteko or.	1.514.355	59.894	1.454.461	4,0	96,0
Kenkaria: adina	39.781.241	15.681.159	24.100.082	39,4	60,6

eurotan

- Batera tributatzegatik dagoen murrizpenaren %75,0a gizonekoek aplikatzen dute.
- Kuota osoaren murrizpenean gizonekoek %55,4a metatzen dute.
- Ondorengogatik dagoen kenkariaren %56,3a gizonekoek aplikatzen dute.
- Aurrekogatik dagoen kenkariaren %52,1 gizonekoek metatzen dute.
- Ondorengoen urteko mantenua ordaintzegatik dagoen kenkariaren gehiengo nagusia (%96,0) gizonekoek aplikatzen dute.
- Adinagatik dagoen kenkariaren %60,6a gizonekoek metatzen dute.

3.2.2 Aztertutako neurriak

3.2.2.1 Aurrekontu Orokorrei buruzko araudia

2023ko aurrekontu proiektu honetako programak genero ikuspegitik aztertu dira. Programa horiek sailkatuta daude eragin handikoak, eragin ertainekoak eta eragin txikikoak bezala.

Azterketa eragin handiko eta ertainetara mugatu da. Azkenean, 43 programa aztertu dira, aurrekontu propio osoaren %74,8. Horrela, aurrekontu propio osoa 1.091 milioi eurokoa bada, aztertutako 43 programen zenbatekoa 817 milioikoa da. Horietatik, 23 programa garrantzi handikoak dira generoaren ikuspegitik eta kudeatutako gastua 532 milioikoa da (%48,7). Bestalde, garrantzi ertaina duten beste 20 programak kudeatutako gastua 285 milioikoa da (%26,1).

Zenbateko horiek ikusita, esan dezakegu, programa horiek ondo ordezkatzeko dituztela foru aldunditik bultzatutako politika publikoak.

3.2.2.2 PFEZ - Zergaren zenbateko batzuen %2,0ko eguneraketa

2021eko ekitaldi fiskaleko aitorpenetatik abiatuta (2022an aurkeztuak) aurreikusi da proposatutako aldaketek 21,8 milioi eurotako eragin negatiboa izango dutela zerga-bilketan.

Zenbateko oso horretatik, %61,7a gizonetzkoie dagokie, eta ondorioz, zergarengatik ordaindu beharreko zenbatekoa 13,5 milioi eurotan jaitsiko zaie. Emakumezkoen kasuan, ordaintzeko zenbatekoaren jaitsiera 8,4 milioi eurotako da (guztiaren %38,3).

Kontzeptua	Eragina zerga-bilketan				
	euroak			%	
	Guztira	Emakumeak	Gizonak	Emakumeak	Gizonak
Batera tributatzegatik murrizpena	-1.175.879	-256.342	-919.537	21,8	78,2
Tarifa	-9.367.691	-3.681.503	-5.686.189	39,3	60,7
Kuota orokorraren murrizpena	-9.017.988	-3.507.997	-5.509.990	38,9	61,1
Kenkaria: ondorengoak	-1.724.477	-710.485	-1.013.992	41,2	58,8
Kenkaria: aurrekoak	-4.371	-1.941	-2.430	44,4	55,6
Kenkaria: ondorengoei urteko orda.	-24.042	-890	-23.153	3,7	96,3
Kenkaria: adina	-542.041	-205.434	-336.607	37,9	62,1
GUZTIRA	-21.856.490	-8.364.590	-13.491.900	38,3	61,7

Zerga-bilketaren eragina kontzeptuka aztertuta, honakoa nabarmentzen da:

- Batera tributatzegatik dagoen murrizpenaren ondorioz emandako jaitsieraren %78,2a gizonezkoek eramaten dute.
- Ondorengoei urteko ordainketak egiteagatik dagoen kenkariaren ondorioz izandako jaitsieraren ia-ia guztia gizonezkoek eramaten dute (%96,3).

3.2.2.3 PFEZ – Aitortzeko betebeharraren luzapena

Printzipioz, luzapena izateak ez du, berez, aldatzen aitortzaileen egoera 2022ko eta 2023ko PFEZaren artean. Baina neurri horrek genero ikuspegitik duen eragina ikusteko, neurri horren estatistika datuak eta aurreikuspenak erakusten dira, aitortzailearen sexuaren arabera.

2021eko ekitaldiko datuak aztertuta, 190 ereduko soldatei zein PFEZren aurkezpenei buruzkoak, ikusten da 12.000 eta 14.000 euro bitarteko lan etekinak jasotzen dituzten eta aitorpenik aurkezten ez duten pertsonen %62,5 emakumeak direla. Soldaten banaketan ikusten da emakumeen partaidetza zertxobait jaisten dela % 58,9ra, tartearen beheko aldean emakumeen presentzia handiagoa delako.

Aurreikusten da emakumeek neurriaren eragin osoaren %56,4 jasoko dutela.

	Eragina (€)	%
Emakumezkoak	-868.154	56,4
Gizonezkoak	-671.603	43,6
Guztira	-1.539.757	100,0

3.2.2.4 PFEZ – Kuotaren murrizpen gehigarria, prezioen igoeraren ondorioak arintzeko

Printzipioz, luzapena izateak ez dakar aldaketarik 2022ko eta 2023ko PFEZren artean ordaindu beharreko zenbatekoetan. Baina, neurri horrek genero ikuspegitik duen eragina ikusteko, 200 euroko murrizpenaren banaketa erakusten da, aitortzailearen sexuaren arabera.

Horrela, 37,4 milioi eurotako kuotako murrizpenetik, %44,7a emakumeek aplikatzen dute, eta gainerako % 55,3a gizonek.

	Eragina (€)	%
Emakumezkoak	-16.734.749	44,7
Gizonezkoak	-20.672.992	55,3
Guztira	-37.407.741	100,0

3.2.3 Genero eraginaren balorazioa

Alde batetik, eta aurrekontu araudiari dagokionez, horien eragina genero aldetik zehaztasun handiagoarekin egiten da proiektuarekin batera doan txostenean: "2023ko Aurrekontuak generoaren ikuspegitik duen eraginaren azterketa – Txosten exekutiboa".

Nahiz eta txosten horretan programa bakoitzaren datuak eta aurrekontu zenbatekoak agertzen diren sexuaren arabera bereizita, horiek ez dute balio desberdintasunak genero ikuspegitik

aztertzeko eta identifikatzeko. Programak garrantziaren arabera kategorizatzeaz gain, beharko litzateke:

- programa bakoitzaren jarduketa eremuko abiapuntu egoera aztertu.
- programa bakoitzean garatzen diren neurriak kontuan hartu eta aztertu neurri horiek benetan laguntzen duten genero estereotipo eta eginkizun sozialak hausten.
- eragin negatiboa izango dutela aurreikusten den programen kasuan, berdintasunaren aldeko neurri zuzentzaile zehatzak identifikatu.

Horrela soilik azter liteke foru arau proiektu honek zenbateraino erantzuten dien identifikatutako desberdintasunei eta programa bakoitzean esleitutako jarduerak eta zenbatekoek emakumeen eta gizonen egoeran eta berdintasunean izango lituzketen ondorioei.

Azterketa hori egin ahal izateko, hobetu egin beharko litzateke aurrekontu programa bakoitzaren informazio bilketa. Eta horren haritik, hobekuntza prozesu bati hasiera eman zaio, aurrekontuen genero eragina aurretiaz ebaluatzeko txostena osatzeko helburuarekin. Prozesu horrek mugarri hauek ditu:

- Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako III. Planean eta "GFAREN lan prozeduretan genero ikuspegia txertatzeko bidean aurrera eginez" helburuaren barruan, horri buruzko berariazko ekintzak sartzea. Ekintza horien artean, nabarmentzekoak dira:
 - Berrikustea, Gipuzkoako Foru Aldundiko departamentuen esperientziatik abiatuta, araudiaren genero eragina ebaluatzeko aurretiazko txostenak egiteko prozedura.
 - Aurrera egitea Gipuzkoako Foru Aldundiaren aurrekontuetan genero ikuspegia txertatzeko lan metodologiaren hobekuntzan.

Hobekuntza prozesuak honako hauek bete beharko ditu:

- Programa bakoitza genero ikuspegitik aztertzea, dauden arrakalak antzemateko.
- Ekitaldian aplikatu beharreko neurri zuzentzaile zehatzak finkatzea.
- Neurri zuzentzaileak ebaluatzeko mekanismoak finkatzea.

Hobekuntza prozesu hori 2021ean hasi da esperientzia pilotu gisa, lau aurrekontu programarekin, eta bi helburu ditu:

- Aurrekontu programen fitxen edukia eta beraiek egiteko moduari buruzko hausnarketa eta azterketa prozesu bat egitea, emakumeen eta gizonen berdintasunean duen eraginari dagokionez. Xedea da horien genero eragina ebaluatzeko txostenak hobetzea.
- Aurrekontu programen fitxen edukiak aldatzea eta hobetzea, genero ikuspegia programa horietan txertatzeari dagokionez, arreta berezia jarritz eta identifikatuz programa bakoitzaren barruan dauden genero desberdintasunei, eta helburuak, ekintzak eta aurrekontuak desberdintasun horien murrizketara egokitzeari.

Ibilbide luzeko prozesua da, entsegu honen bidez gainerako programetara hedatu daitekeen metodologia finkatu ahal izateko.

PFEZn, emakumeak zergaren %36,59 ordaintzen duten egoeratik abiatzen dira. Proposatutako arau aldaketen ondorioz, portzentaje hori %36,40era jaitea espero da. Portzentajeen arteko aldea oso txikia bada ere, emakumeen errenta eskuragarria gehiago haziko da, eta, beraz, hasiera batean, eragin positiboa espero da emakumeen eta gizonen berdintasunean.

Ziurgabetasun ekonomiko eta inflazio handiko testuinguru honetan, proposatutako neurrien helburua da kolektibo kalteberena babesten jarraitzea, errenta txikienak jasotzen dituenak.

Illo horretan, espero da neurriak positiboak izatea generoaren ikuspegitik, eta baliagarriak izatea genero rola hausteko eta dauden errenta desberdintasunak murrizteko.

Nolanahi ere, ez dugu ahaztu behar lehen aipatutako abiapuntuko hipotesiak nabarmen mugatzen dituela lortutako emaitzak, eta horren balorazioa ere alda lezakeela.

Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zerga

	Emakumeak	Gizonak
Kuota likido originala	36,59	63,41
Simulatutako kuota likidoa	36,40	63,60

Azkenik, eta hizkuntzaren erabilera sexistari dagokionez, proiektuaren terminoak egokitu egin dira. Halere, eta segurtasun juridikoa dela-eta, badira termino batzuk aldatu ez direnak. Alde batetik, Ekonomia Itunaren 3. artikulua ezarritako harmonizazio arauak direla-eta, Zergei buruzko Lege Orokorrak ezarritako terminologia eta kontzeptu berean errespetatu behar direnak. Eta bestalde, ordenamendu juridikoko beste arau batzuetan espresuki zehaztuta daudelako errespetatu behar direnak.

Donostia, 2021eko urriaren 29a

jo
[xal]

Sin.: José Antonio Lapeira Oyarzabal
AZTERLANETAKO ATALBURUA